

דבר העורכת

לקוראים שלום!

חג חנוכה שמח! החודש נציין את חג החנוכה ורצינו לאחל לכם ולכל בני משפחתכם חג אורים שמח.

חג האורים – מעטפת יום ראשון 5.11.2012

אז מה בגיליון? גלעד נדב כותב על חג החנוכה. רחל ברלב כותבת על סביבוים. בפינת המיתולוגיה אלי מועלם מציג את שלוש הגרציות וארוס – מלוויה הקבועים של ונוס אלת האהבה. ולבסוף, בכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים.

שלכם, שביט

חג החנוכה גלעד נדב

חג החנוכה שחל ב-כה' בכסלו הוא חג מיוחד. חג זה כמו חג פורים אינו חג מהתורה אלא נקבע על ידי חז"ל. במסכת "שבת" מסבירה המשנה מדוע חוגגים את החג שמונה ימים ואת הסיבה להדלקת החנוכייה על רקע נס פך השמן שארע בבית המקדש:

בשנת 167 לפנה"ס החל מרד החשמונאים נגד השלטון היווני בארץ ישראל, שכונה "מרד החשמונאים". בשנת 164 לפנה"ס הגיע המרד לשיאו בשחרור ירושלים ובית המקדש משלטון היוונים והמתיוונים, לאחר שתחת שלטונם שבת בית המקדש מפעילות שלוש שנים. אף שהמרד לא נגמר, והלחימה בארץ ישראל המשיכה כעשרים שנים נוספות, נקבע תאריך החג בימי השיא של המאבק - ימי שחרור המקדש וירושלים.

יחודה המכבי,
צייר א. קלדרון

מטבע מימי מלחמת בר
כוכבא

לאחר שהחשמונאים טיהרו את המקדש וביקשו להדליק את מנורת הזהב שעמדה בבית המקדש - הם מצאו רק פך (כלי קטן לנוזלים) שמן אחד שלא הפך לטמא בידי היוונים. כמות השמן שבפך יכלה להספיק להדלקת הנרות במנורה ליום אחד בלבד אבל נעשה נס והשמן בפך הספיק לשמונה ימים. לזכר שמונת הימים שבהם דלקה המנורה קבעו את שמונת ימי החנוכה. הלכות חנוכה לא נזכרו במשנה, מפני שהלכות אלו התגבשו רק במשך הדורות להיות הלכות קבועות לנצח נצחים. בגמרא במסכת שבת כבר נכתבה סוגיית חנוכה, מפני שהדברים הלכו ונקבעו, והוחלט שחנוכה אינו בטל.

דבר תמוה הוא מדוע נס פך השמן תפס בדורות האחרונים כסיבה העיקרית לעצם קיומו של החג. ספר המקבים, מקור הקדום מהמשנה, הוא למעשה קובץ של ארבעה ספרים חיצוניים הנקראים גם ספרי חשמונאים. שניים מן הספרים, ספר מקבים א' וספר מקבים ב', מתארים את מרד החשמונאים ואת מלחמות החשמונאים. בספרים מוזכרות סיבות אחרות לחג: חסרון המנורה והשימוש בשיפודים-חניתות במקומה, או עצם חנוכת המזבח. בנוסף ייתכן שהחג היה מעין חגיגת חג סוכות שני, אחרי שמספר שנים לא חגגו אף "רגל" בבית המקדש שהיה בשלטון היוונים. גם בשנת 164 לפנה"ס דילגו על חגיגת סוכות כחודשיים לפני טיהור בית המקדש. עם הטיהור קבעו כהודיה מעין חג סוכות שני לדורות בכסלו.

למרבה הפלא גם בתפילות החג בתוספת לברכת ההודאה בתפילת שמונה עשרה ובברכת במזון לא מוזכר הנס. בחרו להזכיר דווקא את הנס של המלחמה וניצחון גיבורים ביד חלשים, ונפילת רבים ביד מעטים. אחת הסיבות לשינוי במשך הדורות לסיבה בעטייה נחוג החג הוא העובדה שאין זה חג מן התורה (שאותו אין משנים) וכן

הרצון להנחיל לעם ערכים הקשורים לאותו דור ולאותה תקופה. מצבם הגרוע של היהודים בגולה והצורך לשרוד בנכר יצרו סיפור עם ערכים של עם חזק וגאה שיושב בארצו.

ברגע שבחרו להדגיש שלא מוותרים על הרוחניות שלנו, במיוחד בגלות, סיפור החנוכה הפך לסיפור הנס העל טבעי וסיפור השמן הטהור והזך המדגיש את האמונה בקב"ה הדרושה בגלות כדי לשמר את הצביון היהודי. לעומת זאת, ברגע כשרוצים להדגיש את הגאווה לאומית מזכירים את גבורת המקבים ואת הניצחון של מעטים מול רבים. למעשה התפילה והמשנה נותנות לנו כל אחת פן אחר של הסיפור – גבורה לאומית מצד אחד ונס דתי מצד שני.

חנוכיות עתיקות מארצות שונות

שם החג

לשם החג שני מובנים. הראשון נועד להזכיר לנו את "חנוכת המזבח" שנערכה לאחר כיבוש וטיהור בית המקדש במשך שמונה ימים (כמו חנוכות המשכן וחנוכת בית המקדש הראשון שנמשכו שמונה ימים). המובן השני נועד לסמל את סיום מלחמת המכבים ביוונים בתאריך ה-כ"ה בכסלו כלומר חנו-כ"ה (חנו - במובן חניה, הפסקה של הלחימה).

החג נקרא גם "חג האורים" שמבטא את מוטיב האור בחג שבא לידי ביטוי ע"י אור הנרות.

מצוות החג

הדלקת נר חנוכה היא המצווה העיקרית בחנוכה וזו המאפיינת אותו במיוחד, ולפיה יש להדליק נר בכל ערב מערבי החנוכה (החל מיום כ"ד בכסלו בערב, ואילך). את הנרות מציבים בימין החנוכה. ביום הראשון נר אחד, בשני שניים עד שבשמיני - שמונה נרות. סדר ההדלקה הוא משמאל לימין, כלומר - תמיד מדליקים קודם את הנר השמאלי (החדש) וממשיכים להדליק משמאל לימין. הנר הימני יהיה תמיד האחרון להדלקה.

נהוג להניח את החנוכייה במקום הנראה כלפי חוץ, כגון בפתח הבית או בחלון הנראה אל רשות הרבים כדי לפרסם את הנס.

ברכות הדלקת נרות חנוכה

לפני הדלקת הנרות מברכים:

- ברוך אתה א-דני א-להינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציונו להדליק נר חנוכה.
- ברוך אתה א-דני א-להינו מלך העולם, שעשה נסים לאבותינו, בימים ההם בזמן הזה.

בערב הראשון (כשמדליקים בפעם הראשונה השנה) מוסיפים ומברכים:

הנפקה משותפת לישראל וארה"ב

- ברוך אתה א-דני א-להינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

לאחר הדלקת הנרות –

- נוהגים לשיר את השיר 'מעוז צור ישועתי', שהתחבר באשכנז בימי-הביניים שהינו הפיוט שהפך לאחד מביטויי הבולטים של החג. מחבר הפיוט חתם בראשי החרוזים את שמו, מרדכי, אך נוסף לזאת כמעט שאיננו יודעים עליו מאומה.

- נוהגים לומר "הנרות הללו אנו מדליקים על הניסים ועל הנפלאות ועל התשואות ועל המלחמות, שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, על-ידי כוהניך הקדושים. וכל שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קודש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהן, אלא לראותן בלבד, כדי להודות ולהלל לשמך הגדול, על ניסך ועל נפלאותיך ועל ישועותיך".

סביבון של בית-הספר
לאמנות "בצלאל"
תחילת המאה ה-20

- מנהג נוסף שנוצר כנראה בימי-הביניים הוא מנהג הנשים שלא לעשות מלאכה בשעה שהנרות דולקים. לא ברור מהי הסיבה שהמנהג התקבל דווקא בין הנשים.
- נוהגים לאכול סופגניות ולביבות המטוגנת בשמן עמוק לזכר הנס, וכן לשחק בסביבונים. ילדים אף מקבלים מעות חנוכה.

לתגובות ניתן לפנות לגלעד בכתובת: gilad.nadav@ecitele.com

הסביבון – משחק אוניברסלי

רחל ברלב

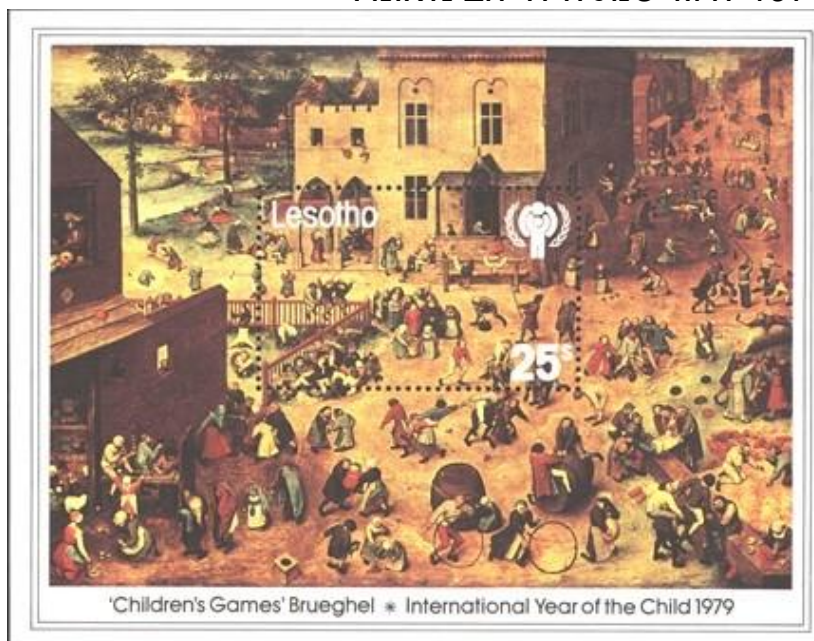
אחד מסמליו המובהקים של חג החנוכה הוא הסביבון. כולנו שיחקנו בסביבון בילדותנו, אולם אספני הסביבונים (ואני אוספת אותם הן על גבי בולים והן כסביבונים ממש), יודעים שהתמונה מורכבת הרבה יותר: המשחק בסביבון הוא אוניברסלי ונפוץ בכל יבשות העולם. הסביבון אינו יהודי במקורו, והקשר שלו לחג החנוכה הנו מאוחר. בנוסף, הסביבון מופיע במגוון צורות, לעיתים עם אביזרי עזר.

מעט היסטוריה

הסביבונים המצריים היו בעלי קצה מחודד. אד ללא החוד המתכתי.

אין לדעת מי המציא את הסביבון כשעשוע, אך ברוב התרבויות העתיקות הוא התקיים בצורה זו או אחרת. בחפירות ארכיאולוגיות שנערכו במצרים נמצאו סביבוני פורפירה המתוארכים לשנת 2000 לפני הספירה. צורתם כשל חרוט עם קצה מחודד (בדומה למתואר בבול משמאל). בנוסף, קיימות דוגמאות יפות של איורי סביבונים על כדי חרס יוונים ששרדו. מאוחר יותר הופץ המשחק באירופה על ידי הרומאים. במאה ה-16 כבר היה המשחק בסביבון פופולרי הן במזרח הרחוק והן במערב. בציור "משחקי ילדים" של הצייר הפלמי **פיטר ברויגל האב** (1525-1569), מתועד השימוש בסביבון. ציור זה מופיע על גבי גליונית שהונפקה בלסוטו בשנת 1979 לרגל שנת הילד הבינלאומי:

"משחקי ילדים" של ברויגל מראה סביבון שוט (למעלה) וילדה האוחזת בסביבון. תמונת הילדה, המופיעה בצדו השמאלי התחתון של הגליון, ברורה הרבה יותר בבול שיצא באותה סדרה (נמצא מימין, למעלה).

הסביבון היה פופולארי
בתקופה הויקטוריאנית.

מהולנד וגרמניה עבר המשחק לצרפת ולאנגליה בתחילת המאה ה-18. במאה ה-19, בתקופה הויקטוריאנית, היו הסביבונים אופנתיים במיוחד באנגליה.

סביבונים ומשחקי רחוב

סביבון הוא גוף בעל תכונות סימטריה, והמשחק בו כרוך בסחרור במהירות רבה סביב צירו. על פי הגדרה זו הסביבונים כוללים גם את הפורפרה. מכאן, שהמשחק בסביבונים אינו מוגבל לתחומי הבית בלבד, כשמשחקים בהם השולחן או הרצפה, אלא משחקים עמם גם ברחוב או בחצר.

משחקי חוץ

ברוב מדינות העולם נמצא את **הפורפרה**: חרוט העשוי (לרוב) מעץ ובקצהו חוד ממתכת. סביב הפורפרה מלפפים חוט, אווזים בקצהו ומשליכים את הפורפרה הרחק מגוף השחקן בתנועה מהירה וחדה הדורשת ניסיון ומיומנות גדולים. באמצעות הפורפרה מבצעים להטוטים כגון: העלאת הפורפרה לכף היד בעודה מסתובבת.

את הפורפרה מסובבים
באמצעות חוט.

שחקנים מיומנים מצליחים להעלות
את הפורפרה על כף היד.

פורפרות
בישראל

במלזיה הפורפרות הן
משחק לאומי.

במלזיה, באיי האוקיאנוס השקט ובחברות אחרות במזרח הרחוק, ממלאת הפורפרה את זמנם הפנוי של הגברים הבוגרים. בארצות אלה יש למשחק כללים ואסטרטגיה. במלזיה נערכות תחרויות כמעט בכל כפר. שתי קבוצות מתמודדות זו כנגד זו, כשחברי קבוצה אחת מפעילים מספר פורפרות בעוד חבר הקבוצה האחרת מנסה, בעזרת סיבוב הפורפרה שלו, להוציאם ממתחם שסומן מראש על הקרקע. כל התקפה מוצלחת מזכה את הקבוצה בנקודות ובעבור התקפה שנכשלת מוענקות נקודות חובה.

בנוסף לפורפרות קיים סוג נוסף של סביבונים המשמש למשחק בחוץ - **סביבון השוט**. לסביבון זה צורת גליל מחודד וראש רחב, בדומה לצורת מסמר או עפרון עבה מאוד בעל ראש. לסביבון נילוה שוט העשוי מחוט הקשור למקל. החוט נכרך לחלקו התחתון של הסביבון, שמוטח ארצה כמו הפורפרה הרגילה. כאשר סביבון השוט מאט את מהירותו, מצליפים בו מדי פעם כדי להאיץ אותו מחדש. הצלפה כזו דורשת

מיומנות מיוחדת - אדם חסר ניסיון יגרום להעפת הסביבון למרחק ולא יצליח לחדש את סיבובו. בארץ שיחקו הילדים בסביבון שוט בימי המנדט. המנצח במשחק הוא זה שהסביבון שלו מסתובב זמן רב יותר. כיום ילדי ישראל אינם מכירים כלל את המשחק.

הצלפה בשוט
מאיצה את הסביבון.

בקוריאה משחקים
בסביבון השוט בחורף.

סביבון שוט בשולי גליון בולים מאירלנד (מובא בהקטנה).

במזרח הרחוק, הילדים משחקים בסביבונים בעיקר בחורף, תוך שהם מצליפים בסביבון השוט על האדמה הקפואה. בקוריאה הסביבונים עשויים מעץ קשה, ובאיזורים דרומיים יותר מתרמילי גרעינים של פרחי הלוטוס, שבקצותיהם מוחדר חלק מתכתי המשמש כחוד. חוט משיכה נכרך מסביב, ומשיכה חדה של החוט גורמת לסיבוב הפורפורה. שחקנים מיומנים מסוגלים לסובבה על כפיס עץ צר ואפילו על חוט.

משחקי בית

נבדיל להלן בין שני סוגים של סביבונים המשמשים למשחק בבית. הסוג הראשון הוא **סביבון המשאבה**. סביבון זה מיועד לילדי הגיל הרך (עד גיל שש, לערך), בהיותו גדול וקל להפעלה. סביבון המשאבה עשוי מפח. לאורכו נמצא ציר ספירלי ממתכת ובקצהו העליון ידית עץ. הסביבון מופעל על ידי משיכת הידית מעלה ומטה מספר פעמים, פעולה הגורמת לו להסתובב. ככל שמרבים במשיכה והורדת הידית, כך גדלה מהירות פעולתו של הסביבון. מקורו של סביבון המשאבה באירופה וכמו שההנפקות הבולאיות מראות, הוא פופולרי שם מאוד.

סביבון משאבה על בול משולש מפולין.

סביבון משאבה על גלית מירב משוויץ (הקטנה).

סביבון עם קנה אחיזה.

הסוג השני של סביבונים לבית הוא זה המוכר לנו היטב - **הסביבון** עם קנה אחיזה. סביבון זה הוא, למעשה, קוביה שנוסף לה ציר. קצה אחד של הציר משמש לאחיזה ועל קצהו השני מסתובב הסביבון. סביבון כזה שימש במשחקי לוחות (משחקים הדומים ל"סולמות", "סבלנות"). על כל אחת מפאותיו נרשמה סיפורה. כאשר נעצר הסביבון ונפל, המספר שפנה כלפי מעלה הצביע על מספר הצעדים שיש לבצע עם כלי משחק שעל הלוח. הסביבונים המוכרים ביותר בארץ הם אלו עם ארבע פאות, אך בעולם קיימים גם סביבונים משושים ומתומנים.

שימוש נוסף לסביבון היה בהימורים. על סביבונים כאלה ניתן למצוא אותיות המורות לשחקן לשלם לאחרים, לגרוף את הקופה וכו'. על גבי פאות הקוביה היו נרשמות אותיות המסמנות את ההוראות. כך, למשל, באיטליה נרשמו על פאות הסביבון האותיות P,O,M,N שמשמעותן היא: Pone – שים (בקופה), Omne – הכל (זכית בהכל), Medium – חצי, אמצע (זכית במחצית הקופה), Nihil – אפס, כלום (הפסדת).

הסביבון וחנוכה

משמאל: סביבון עם
קנה אחיזה,
סביבון משאבה
ופורפרה.
מלפנים: סביבון
דיסקית.

הסביבון לחנוכה, שסימני ההיכר שלו הם ארבע פאות, קנה-אחיזה וקודקוד, הגיע אלינו מארצות גרמניה. בחג המולד, החל בדצמבר, נהגו ילדי גרמניה לשחק בסביבון תמורת אגוזים. כתוצאה מסמיכות חנוכה לחג המולד, החלו יהודי פולין לשחק בסביבון במהלך חג האורים. מפולין נפוץ המנהג ועבר לארץ-ישראל ולקהילות יהודיות אחרות ברחבי העולם והגיע אף לארץ ישראל. ראייה להשפעה הגרמנית על סביבוננו אנו מוצאים באותיות הטבועות בו - N, G, H, S – שמאחוריהן מסתתרות הוראות המשחק בגרמנית:

Nichts = N (ניכטס) – מאום, כלום.

Ganz = G (גאנץ) – גרוף הכל מהקופה.

Halb = H (האלב) – חצי. קח חצי מהכמות שבקופה.

Shtell ein = S (שטעל אין) – שים אחד בקופה.

במהלך "גיוור" הסביבון הוסבו הנוטריקונים לאותיות עבריות: נ' ג' ה' ש' וקיבלו משמעות חדשה: נס גדול היה שם. המילה "שם" מתייחסת לארץ ישראל, שבה אירע נס פח השמן. המשמעות החדשה נועדה לטשטש את מקורו הנוצרי של המשחק ולתת לו הכשר יהודי הקשור לחג החנוכה. עם חלוף השנים, מתברר שההצלחה שביצירת זיקה בין הסביבון לחג החנוכה היא כה רבה, עד, שרבים בימינו נוטים להאמין כי הסביבון היה משחק יהודי מאז ומעולם.

בבול המשותף לארה"ב ולישראל
מופיעות בשבל רק האותיות נ' ג' וה'.

כשהובא הסביבון לארץ, שינו את האות ש' ל-פ', לאמור נס גדול היה פה, בארץ-ישראל. על הדילמה שבכיתוב הנוטריקון אנו למדים גם מתוך הבולים המונפקים והאיורים על מעטפות היום הראשון. ניתן למצוא סביבונים ועליהם האותיות נ' ג' ה'. אך הפאה שבה אמורה להיות האות פ' (בבולים המונפקים בארץ) או ש' (בבולים מחו"ל) – מוסתרת. כך יוצרים פריט בולאי המוכר לילדי ישראל והתפוצות כאחת, ועל כן בעל פוטנציאל מכירה בארץ ובחו"ל.

רחל ברלב אוספת סביבונים, פורפרות וג'ירוסקופים, גם על גבי בולים ופריטי

דואר. כתובתה לתגובות: rachelea@zahav.net.il

שלוש הגרציות וארוס – מלוויה הקבועים של ונוס אלת האהבה אלי מועלם

לאלת האהבה אפרודיטה, הנקראת במיתולוגיה הרומית ונוס, היו מלווים קבועים שליוו אותה לכל מקום: שלוש הכאריטות, אלות החן, וארוס, אל האהבה והתשוקה.

שלוש הכאריטות, אגלאיה ("זוהר"), אופרוסינה ("שמחה") ותאליה ("עליזות"), היו בנותיהן של אבי האלים זאוס והנימפה אורינמה. כינויין ביוונית, כאריטות, לקוח מן המילה כריזמה שפירושה קסם. במיתולוגיה הרומית היה שמן "שלוש הגרציות" (The Three Graces) וזהו שמן הידוע יותר בו אשתמש.

שלוש הגרציות, היו אלות החן, היופי, הפריון וכשרונות המוזיקה והאומנות ובדומה לתשע המוזות, הן העניקו מחסדן ומכישרונותיהן לבני האדם והאצילו השראה על האמנים והיוצרים השונים. הגרציות היו אחראיות על ארוחות האלים ובכל מקום כינוס לשעשועים ומסיבות הן אפפו את האורחים בקסמן ודאגו ליצור אווירה נעימה בקרבם. במקורן היו הגרציות אלות טבע ופריון, ופולחןן נערך במקומות של רוב טבע ומים כמו נהרות ויערות. שלוש הגרציות היו בנות לווייתן הקבועות של אפרודיטה, אלת היופי והאהבה. מידי יום הם רחצו את גופה ומשחו אותו בשמן, הכינו למענה שמלות וענדו זרי פרחים לראשה.

רבים האומנים שתיארו בציוריהם ופסליהם את שלוש הגרציות, לרב כנשים צעירות ערומות החובקות זו את זו או מחזיקות זו בידי זו. הנה מספר יצירות אומנות המתארות בחן רב את הגרציות:

"שלוש הגרציות", פסלו של אנטוניו קנובה המוצג במוזיאון ההרמיטאג', סנט פטרסבורג, רוסיה ע"ג מעטפת יום ההופעה מאיטליה

"שלוש הגרציות" ביצירות אומנות שונות: (מימין לשמאל) פרסקו מפומפיי, איטליה (בול מגיניאה המשוונית), ציור של האנס פון-אאכן (בול מרומניה) ושל פיטר פאול רובנס (בול מוולטה העילית)

הציור המפורסם ביותר בו מופיעות שלוש הגרציות הוא ללא ספק ציורו של סנדרו בוטיצ'לי "האביב" La Primavera (ראה תמונה בחידון). שלוש הגרציות מ"האביב" של בוטיצ'לי מתוארות על גבי בולים רבים מארצות שונות בעולם. אחד מהבולים הונפק על ידי מונקו בשנת 1995 בשיטת החריתה (engraved stamp) והוא זכה להבחר כבול היפה ביותר בעולם. לרגל הזכייה, הונפק הבול שנית ע"י מונקו כשהוא משולב בגליונית מזכרת המציינת את זכיית הבול כיפה ביותר בעולם. בשולי הגליונית מוצגת דמותו של הצייר סנדרו בוטיצ'לי הלקוחה מתחריט עתיק:

קופידון (ארוס) מחזיק בחץ האהבה, ע"ג פסיפס מהמאה החמישית מהעיר פאפוס שבקפריסין

ומשתמשים (מי מכם לא צייר את הלב השבור בזמן שיעורי הגיאוגרפיה או האזרחות?).

מלווה נוסף של אפרודיטה היה ארוס, ששמו במיתולוגיה הרומית היה קופידון או אמור ("אהבה"). ארוס היה אל האהבה והתשוקה והוא נחשב כבנה של אפרודיטה. הוא מתואר כתינוק או ילד שמנמן ומכונף, הנושא קשת ואשפת חיצים משני סוגים, חיצו זהב וחיצו עופרת, אותם היה יורה בליבם של אנשים. רגש האהבה היה מתעורר בכל אדם שנפגע מחיצו הזהב של ארוס ורגשי הקנאה והשנאה, במי שנפגע מחיצו העופרת. הדמות של קופידון היורה חץ וכן איור לב החצוי ע"י חץ הפכו לסמלי אהבה ידועים שכולנו מכירים ומשתמשים (מי מכם לא צייר את הלב השבור בזמן שיעורי הגיאוגרפיה או האזרחות?).

לארוס שני אחים נוספים, אנטרוס והימרוס, הדומים לו והשלישיה יחד נקראת ארוטס. הם מלווים את אלת האהבה אפרודיטה בכל אשר היא הולכת, ומסמלים את התשוקה המינית. האגדה מספרת שארוס היה כה בודד ולכן ילדה לו אפרודיטה את אנטרוס, שפירוש שמו "אהבת הצד השני", שאינו אלא משל לכך שאהבה צריכה שני פרטנרים בכדי להתממש.

אומנים רבים מספור בחרו לתאר את אפרודיטה (ונוס) יחד עם בנה ארוס (קופידון): ברוקי קארולי (ימין, הונגריה), פלמה איל ווכיו (שמאל, רומניה) וסבסטיאנו ריקי (למטה, הונגריה)

ישנה אגדה המספרת שאפרודיטה הייתה נוהגת לקשור את עיניו של ארוס בכדי שלא יראה את הזוגות בהם הוא יורה את חיציו ובכך לגרום לאנשים להתאהב אקראית. זהו מקור המושג "אהבה עיוורת" המתאר אהבה ללא גבולות בה בני הזוג מתעלמים מפגמיו האחד של השני. קשירת עיניו של ארוס מתוארת בציורו המפורסם של טיציאנו ווסליו "ונוס מכסה את עיני קופידון (ארוס)" בו מתוארות גם שתי נימפות המגישות לקופידון את אשפת חיציו האהבה שלו. ציור זה הונצח ע"ג סדרה בת שני בולים שהונפקה במדינה הזעירה סן-מרינו:

אומנים רבים מציגים את ארוס לצד זוגות בכדי לציין שבני הזוג שהונצחו ביצירתם מאוהבים. בבולים הבאים שהונפקו ברומניה ופאראגוואי מתוארים מדור ואנג'ליקה (מימין) גיבורי מסע הארגונאוטים ובכחוס, אל היין ואהובתו אריאדנה (משמאל), שני זוגות אוהבים מפורסמים, כשלידם עומד ארוס ומנציח ומשמר את אהבתם:

המיתוס הידוע ביותר הקשור לארוס הוא אודות אהבתו לבת התמותה פסיכה. פסיכה הייתה נסיכה כה יפה, עד שאפרודיטה בעצמה החלה לקנא בה. בזעמה, שלחה האלה אפרודיטה את בנה ארוס לשלוח חיצו אהבה בפסיכה ולגרום לה להתאהב בדרכון. ארוס כה הוקסם מיופיה של פסיכה, עד שהתבלבל ונפגע מחיצו שלו.

ארוס לקח את פסיכה לארמון מפואר ושומם והחל לבלות את הלילות איתה, תוך שהוא משביע אותה לבל תראה את פניו. פסיכה הסקרנית התייעצה עם אחיותיה הקנאיות ואלו דרבנו אותה להפר את שבועתה, להדליק נר בחשכה ולהציץ בפני אהובה כשהוא נם את שנתו. כשהדליקה פסיכה את הנר, התגלה לפניו אל האהבה, יפה התואר. לרוע מזלה, התעורר ארוס מטיפת שעווה שנטפה מן הנר על פניו, נטש את פסיכה ונעלם. פסיכה מצאה את עצמה על ההר ממנו היתה אמורה להיות מושלכת אל הדרכון. בייסוריה, פנתה לאלה אפרודיטה בבקשת מחילה. פסיכה עברה תלאות רבות, ביניהן מכשולים רבים שהציבה כנגדה אפרודיטה, כמו המשימה למיין מספר טונות של גרעינים וקטניות בן לילה. פסיכה צלחה את המשימות השונות ואפרודיטה התרצתה, מחלה לה והפכה אותה לבת אלמוות ולבת זוגתו הקבועה של ארוס בנה. סיפורם של בני הזוג הוא משל לשחרור נפש האדם ("פסיכה") באמצעות האהבה ("אמור") ואכן פסיכה וארוס מהווים את השילוב המושלם בין אהבת גוף לאהבת נפש ומזכירים לנו שרגשי האהבה שאנו חווים הן הודות לחיצו הזהב שפגעו בלבנו ובנפשנו!!!

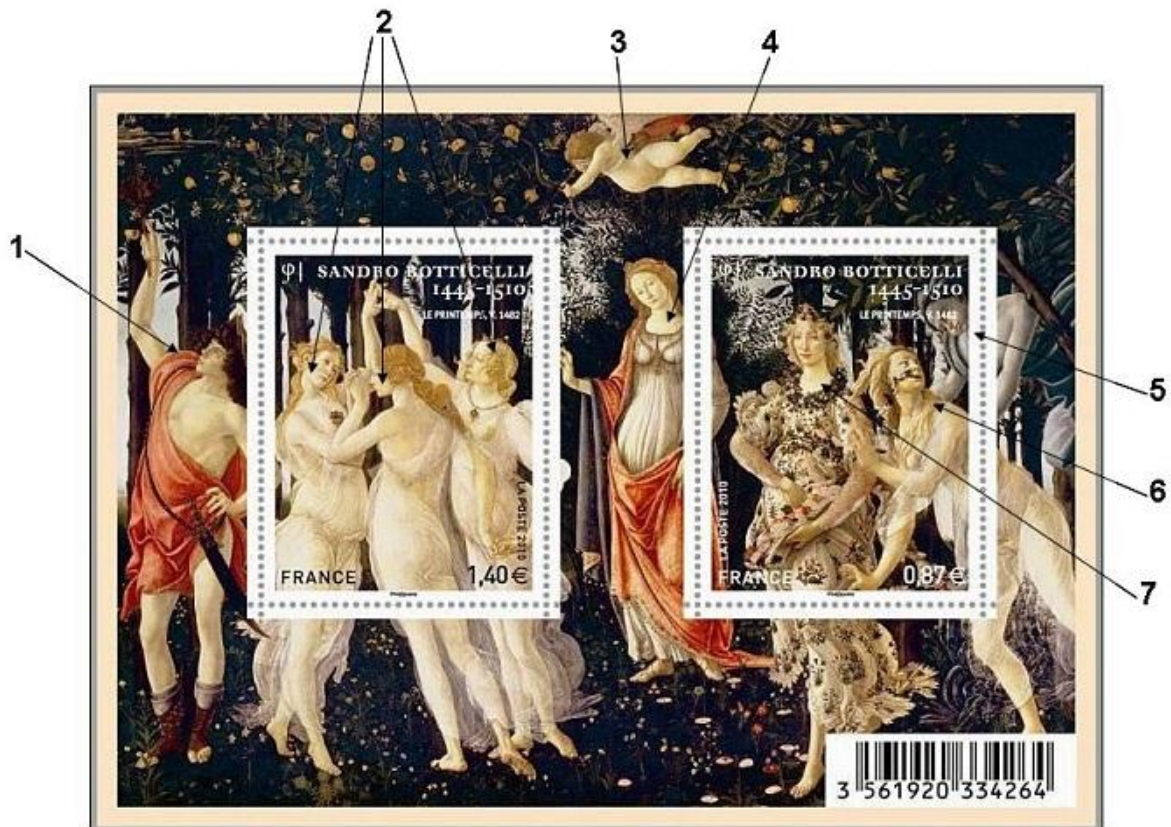

"נשיקת ארוס משיבה את פסיכה לתחיה", פסלו המפורסם של אנטוניו קנובה המוצג במוזיאון הלובר בפאריס ע"ג גלוית מירב מאיטליה

לתגובות ניתן לפנות לאלי מועלם בכתובת: eli573@zahav.net.il

חידון מספר 79

בגליונית הבאה שהונפקה על ידי צרפת ב-2010 מתואר ציורו המפורסם של הצייר האיטלקי סנדרו בוטיצ'לי "האביב" (La Primavera). בציור מתוארות דמויות מיתולוגיות רבות המסומנות במספרים. קראו על יצירה זו ורשמו איזו דמות מציין כל מספר ואת תיאור הדמות בקצרה.

לאחר זיהוי הדמויות, מצאו את הקשר של כל בול משבעת הבולים המופיעים בעמודים הבאים, המצוינים באותיות א'-ז', לכל אחת מהדמויות שזיהיתן ביצירה והסבירו בקצרה את הקשר שמצאתם. לנוחיותכם, נרשמו רמזים ליד כל בול וכן כיתוב לטיני בעזרתם ניתן להשתמש במנועי חיפוש אינטרנטיים וכמובן בהורים. ליד כל בול רשומים שם המדינה ושנת הנפקת הבול.

פרח ששמו המדעי Dionaea muscipula (לאוס, 1995)		בול א'
בול אהבה (ישראל, 2009)		בול ב'
ציפור ירקון (European Greenfinch) מסוג פרוש זהוב (אלבניה, 1974)		בול ג'
בול מבוליה הראשונים של יוון המתאר אל יווני (יוון, 1861)		בול ד'

תבליט אבן של J. B. Carpeaux המוצג במוזיאון הלובר בפאריז (צרפת, 1970)		בול ה'
תבליט אבן מ"מגדל הרוחות" (Tower of the Winds) באתונה, יוון (יוון, 1942)		בול ו'
הנסיכה קלי (Kelly) ממונקו (מונקו, 1993)		בול ז'

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 בדצמבר. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 78

איזו מדינה?

הבול הונפק על ידי דהומיי, מדינה הנקראת היום בנין.

מי האיש?

האיש הנראה בבול הוא אלפרד היצ'קוק, מגדולי במאי הקולנוע של כל הזמנים. בין סרטיו הבולטים: הציפורים, פסיכו, ורטיגו, חלון אחורי והאיש שידע יותר מדי.

זהה את האגדה

הבול מראה את התאומים רמוס ורומולוס, אשר לפי האגדה ננטשו על גדת הנהר טיבר, וגודלו על ידי זאבה (בבול הם נראים יונקים ממנה). האגדה טוענת כי רומולוס הוא שהקים את העיר רומא.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמה הדר עומר בת ה-13. הדר זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

[מכתבים למערכת](mailto:nosonchik@gmail.com) – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com